

Dr hab. Małgorzata Adamik-Szysiak
Instytut Nauk o Komunikacji Społecznej i Mediach
Wydział Politologii i Dziennikarstwa
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej
w Lublinie

Recenzja

**osiągnięć naukowych Pani dr Dągmary Głuszek-Szafraniec
ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych
w dyscyplinie nauki o komunikacji społecznej i mediach**

Recenzja wykonana na zlecenie prof. dra hab. Mariusza Kolczyńskiego, Dyrektora Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Medialnej Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

1. Podstawowe informacje o karierze zawodowej Habilitantki

Dr Dągmara Głuszek-Szafraniec jest doktorem nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce. Stopień naukowy doktora uzyskała w 2007 roku uchwałą Rady Instytutu Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie na podstawie rozprawy doktorskiej „Polityka nacjonalistycznych baskijskich ruchów w Hiszpanii 1975-2004”.

Studia magisterskie Habilitantka ukończyła w 2001 roku na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. W 2000 roku (w semestrze letnim) przebywała na Uniwersytecie Georga Augusta w Getyndze w Republice Federalnej Niemiec. Jest absolwentką Studium Zarządzania i Biznesu na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie.

Informacje o dotychczasowych zatrudnieniach w jednostkach naukowych i artystycznych

W zakresie informacji o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych lub artystycznych Habilitantka wskazała, że od 2019 roku jest adiunktem w Instytucie Dziennikarstwa i Komunikacji Medialnej na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach, jednocześnie pełniąc w tymże Instytucie funkcję Zastępcy Dyrektora.

Na stanowisku adiunkta Habilitantka była zatrudniona w latach 2013-2019 w Instytucie Nauk Politycznych i Dziennikarstwa na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach, a także w latach 2011-2013 w Wyższej Szkole Administracji w Bielsku-Białej oraz w latach 2007-2011 w Wyższej Szkole Handlowej w Krakowie.

2. Ocena osiągnięcia naukowego wynikającego z art. 219 ust. 1 pkt. 2 Ustawy (Dz.U.2020.0.85; Ustawa z dnia 20.07.2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce).

Dr Dagmara Głuszek-Szafraniec jako osiągnięcie naukowe wskazała monografię:

„Publiczni nadawcy w regionach autonomicznych Hiszpanii. Między misją a polityką”, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, Katowice 2020, ISBN: 978-83-226-3903-0, ss. 378).

Celem podjętych przez dr Dagmarę Głuszek-Szafraniec refleksji naukowych było zaprezentowanie strategii działania regionalnych nadawców o statusie mediów publicznych w poszczególnych wspólnotach autonomicznych Hiszpanii. To ukazanie i przeanalizowanie specyfiki funkcjonowania mediów o charakterze regionalnym w hiszpańskim systemie medialnym. Jak wskazuje Habilitantka to „przedstawienie odmiennych strategii nadawczych poszczególnych regionów autonomicznych Hiszpanii, wynikających z ich zróżnicowanego charakteru, tożsamości mieszkańców, języków, jakimi władają, doświadczeń historycznych oraz interesów samych władz regionalnych” (s. 13). Dr Dagmara Głuszek-Szafraniec określiła również cele szczegółowe zrealizowanych badań tj. „weryfikację cech charakteryzujących systemy mediów w regionach autonomicznych w kontekście dotychczasowych typologii systemów medialnych” oraz określenie „katalogu podstawowych wartości propagowanych przez media publiczne, mających zintegrować daną społeczność lub mających wywrzeć wpływ na tworzenie się wspólnotowej świadomości” (s. 14).

Na potrzeby analizy przedmiotu badań Habilitantka sformułowała 8 pytań badawczych (s. 14), w brzmieniu, jak poniżej:

P1: Jakie podjęto zmiany prawne na poziomie centralnym umożliwiające konstytuowanie się regionalnych nadawców publicznych?

P2: Jak ustawodawcy regionalni definiowali na przestrzeni lat misję publiczną mediów?

P3: Jaką rolę i zadania powierzono poszczególnym mediom publicznym we wspólnotach autonomicznych?

P4: Jak wygląda współczesny krajobraz mediów w Hiszpanii?

P5: Jaką pozycję na rynku zajmują media regionalne, a szczególności autonomiczni nadawcy publiczni?

P6: Czy pojawiają się różnice pomiędzy regionami a centrum w odniesieniu do ustawodawstwa medialnego? W jaki sposób poszczególne regiony różnią się na tym tle również między sobą?

P7: Na ile kwestie tożsamości regionalnej, językowej i kulturowej są punktem odniesienia w formułowaniu misji publicznej nadawców audiowizualnych?

P8: Czy istnieją jakieś podobieństwa w sposobach zarządzania mediami publicznymi oraz wzorce, do których nawiązują regionalne ustawy medialne?

Zarówno cel główny, jak i cele szczegółowe w moim przekonaniu zostały w pełni zrealizowane. Pytania badawcze zostały określone w sposób prawidłowy. Rzetelność opracowania dowodzi, iż proces badawczy został starannie zaplanowany i konsekwentnie realizowany. Monografia wyraźnie osadzona jest w dyscyplinie nauki o komunikacji społecznej i mediach.

Przedłożona przez dr Dągmę Głuszek-Szafraniec monografia została podzielona na dwie merytoryczne części składające się łącznie z dziewięciu rozdziałów, poprzedzonych wyczerpującym wstępem, w którym przybliżony został nie tylko problem badawczy, kontekst analizy, ale i przyjęte założenia metodologiczne właściwe naukom o komunikacji społecznej i mediach. Habilitantka wykorzystuje w pracy kilka metod badawczych, wiodącymi są analiza systemowa, analiza danych zastanych oraz metoda komparatystyczna. Zwieńczeniem rozważań jest wartościowe podsumowanie, w którym na podstawie zrealizowanych badań dr Dągmara Głuszek-Szafraniec przypomina najistotniejsze ustalenia i cechy charakterystyczne dostrzeżonych i autorsko sformułowanych czterech rodzajów strategii zarządzania

publicznymi stacjami telewizyjnymi w poszczególnych regionach autonomicznych Hiszpanii. Konstatacje te uzupełnia adekwatna wizualizacja wniosków w postaci tabeli (s. 345).

W części tej nie zabrakło również wskazania kierunków dalszych badań.

Monografia jest starannie zredagowana, zawiera wykaz najważniejszych skrótów, bibliografię oraz streszczenia w językach angielskim i hiszpańskim.

Podkreślić należy, że materiałem badawczym były dla Habilitantki źródła, w tym regulacje prawne dotyczące wszystkich 17 regionów autonomicznych Hiszpanii. Istotnymi w poczynionych ustaleniach badawczych były materiały źródłowe oraz opracowania hiszpańskojęzyczne i anglojęzyczne. Uwagę zwraca znakomicie nakreślony w monografii kontekst historyczno-prawny zmian zachodzących w systemie medialnym Hiszpanii, w tym w odniesieniu do mediów publicznych na przestrzeni lat. Cezurą końcową badań był rok 2019.

Pierwsza część monografii („Media publiczne w systemach mediów”) zawiera ustalenia teoretyczne, w tym przegląd literatury, operacjonalizację kluczowych pojęć związanych z systemem medialnym i polityką medialną. Warto wskazać licznie, pojawiające się w tej części (teoretycznej) odniesienia do specyfiki uwarunkowań systemu medialnego Hiszpanii. Kontynuacją tych rozważań jest charakterystyka hiszpańskiego systemu medialnego ze szczególnym uwzględnieniem roli, także społecznej, nadawców publicznych funkcjonujących we wspólnotach autonomicznych. Część pracy kończy interesujący i ważny dla zrozumienia dalszego wywodu rozdział ukazujący sposób kształtowania pozycji rynkowej mediów publicznych w regionach autonomicznych Hiszpanii.

Druga część dzieła („Uwarunkowania prawno-instytucjonalne i strategie autonomicznych nadawców publicznych w Hiszpanii”) poświęcona została pieczołowitej analizie źródeł dotyczących rozwoju i funkcjonowania nadawców publicznych w poszczególnych regionach autonomicznych Hiszpanii.

Habilitantka analizuje, omawia i porównuje rozwiązania prawne dotyczące miejsca mediów publicznych w kolejnych wspólnotach i realizowanej polityki medialnej wobec tychże nadawców. Warto podkreślić cenne spostrzeżenia Habilitantki w kontekście wiodącej roli przypisywanej mediom publicznym w ustawodawstwie poszczególnych regionów, określonej w oparciu o zaproponowane trzy kryteria: odniesień do kultury regionalnej, odniesień do

języka regionalnego oraz odniesień do roli mediów w szerzeniu języka i/lub kultury (rozdział 5).

Kolejne rozdziały zostały skonstruowane w oparciu o autorską propozycję klasyfikacji strategii medialnych realizowanych w regionach autonomicznych. Przyczynkiem do wyodrębnienia tychże strategii była analiza działań podejmowanych przez władze autonomiczne wobec nadawców publicznych. Habilitantka wyróżniła i scharakteryzowała cztery typy strategii medialnych (typ podstawowy, typ mieszany, typ w fazie tranzycji ku profesjonalizmowi, typ zaawansowany). Na podstawie głównie hiszpańskojęzycznych materiałów źródłowych uzupełnionych o literaturę przedmiotu dr Dagmara Głuszek-Szafraniec przeanalizowała strategie medialne obecne we wszystkich autonomicznych regionach, zwracając szczególną uwagę na kwestie: wyartykułowanych i realizowanych przez nadawców publicznych zadań w ramach wypełniania misji publicznej, struktury i modelu zarządzania mediami oraz obecności i specyfiki instytucji regulacyjno-kontrolnych w regionach.

Zaakcentować należy sposób prowadzenia narracji. Habilitantka w monografii nie tylko płynnie łączy kolejne wątki i płaszczyzny rozważań, ale także formułuje cenne wnioski, podsumowania. Liczne odwołania w poszczególnych częściach monografii, do kolejnych lub już omówionych w niej fragmentów, pozwalają śledzić tok rozważań.

Przemyślana struktura i zawartość merytoryczna monografii w największym stopniu świadczą o kompetencjach badawczych dr Dagmary Głuszek-Szafraniec.

W polskiej literaturze przedmiotu przedłożona monografia jest bez wątpienia dziełem pionierskim tak kompleksowo prezentującym charakterystykę i specyfikę systemu medialnego Hiszpanii, w szczególności przez pryzmat funkcjonowania mediów publicznych. Monografia jest zatem znakomitą zwieńczeniem kilkuletniego i konsekwentnie realizowanego procesu badawczego.

Konkluzja

Podsumowując, osiągnięcie naukowe przedstawione przez dr Dagmarę Głuszek-Szafraniec oceniam jako spełniające warunki określone w aktach prawnych i w pełni mogące stanowić podstawę nadania stopnia doktora habilitowanego. Wskazane osiągnięcie naukowe mieści się tematycznie i rzeczowo w obszarze dyscypliny nauki o komunikacji społecznej i mediach.

3. Ocena istotnej aktywności naukowej realizowanej w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

Dr Dagmara Głuszek-Szafraniec, poza wskazaniem głównego osiągnięcia, załączyła wykaz osiągnięć naukowych stanowiących znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki o komunikacji społecznej i mediach.

W Autoreferacie Habilitantka scharakteryzowała dotychczasowy dorobek naukowy z zakresu wiodących obszarów problematyki badawczej, zaakcentowała statystyki publikacji.

W ramach dorobku naukowego opracowanego i opublikowanego po uzyskaniu stopnia doktora Habilitantka przedstawiła 4 monografie (w tym 3 współautorskie), redakcję monografii anglojęzycznej oraz 2 numerów tematycznych czasopisma naukowego, 8 artykułów w czasopismach (w tym 4 współautorskie), 19 rozdziałów w monografiach (w tym 6 współautorskich). Wśród prac naukowych 7 zostało opublikowanych w języku angielskim (w tym w uznanych międzynarodowych wydawnictwach SAGE oraz Peter Lang), 1 w języku rosyjskim.

W Autoreferacie dr Dagmara Głuszek-Szafraniec wskazała trzy obszary badawcze obejmujące realizowaną tematykę badawczą:

1. Systemy medialne na świecie ze szczególnym uwzględnieniem polityki medialnej - łącznie 16 prac, polskojęzycznych i anglojęzycznych, w tym jedna monografia (stanowiąca osiągnięcie naukowe zgłoszone do oceny w ramach niniejszego postępowania), artykuły w czasopismach i rozdziały w monografiach oraz hasła encyklopedyczne opublikowane w uznanej międzynarodowej „The SAGE International Encyclopedia of Mass Media and Society”.

2. Relacje zachodzące pomiędzy mediami a polityką, w tym zjawiska mediatyzacji polityki i polityzacji mediów - łącznie 10 różnorodnych opublikowanych prac naukowych (wiodącym osiągnięciem w tym obszarze były zadania i ich rezultaty zrealizowane przez Habilitantkę w ramach zespołowego projektu badawczego NCN Opus 10, którego efektem jest m. in. współredagowana przez Habilitantkę anglojęzyczna monografia oraz autorskie dwie części w tejże monografii;

ponadto Habilitantka wykazała tu monografię współautorską, autorski oraz współautorski artykuł opublikowany na łamach czasopism naukowych, jeden autorski i dwa współautorskie artykuły zamieszczone w monografiach oraz współautorski tekst, który ukazał się w recenzowanych materiałach pokonferencyjnych).

3. Medialne obrazy rzeczywistości – badania empiryczne - to nurt badań, do którego Habilitantka zliczyła dorobek w postaci 6 publikacji (współautorska monografia, artykuł autorski i artykuł współautorski w czasopismach naukowych, a także trzy współautorskie rozdziały w monografiach).

Lektura przedłożonych do oceny publikacji (monografii, artykułów oraz rozdziałów), w części stanowiących pokłosie zespołowej współpracy badawczej, niewątpliwie świadczy o świadomie obieranej ścieżce rozwoju, kompetencjach nie tylko naukowych, ale także umiejętności efektywnej pracy w zespole badaczy. Dorobek ten wypełniający dostrzegalną lukę w obszarze komunikacji społecznej i mediów oceniam bardzo wysoko pod względem merytorycznym.

Habilitantka wskazała 31 cytowań dorobku (według Google Scholar od 2015 roku), Indeks Hirscha wyniósł 3. Wskaźniki te są na poziomie przeciętnym, jednak już ogólna analiza wykazuje na tendencje rosnące (wg danych tej bazy na dzień 16 kwietnia 2021 r. h-indeks wynosi 4, liczba cytowań wzrosła do 43).

Projekty badawcze i współpraca międzynarodowa

W zakresie oceny współpracy międzynarodowej dr Dagmary Głuszek-Szafraniec podkreślić należy, że w 2020 roku Habilitantka była członkiem międzynarodowego zespołu badawczego przygotowującego wniosek grantowy w konkursie europejskim Horizon 2020, obecnie jest członkiem międzynarodowego zespołu (łąającego badaczy z 6 państw) realizującego projekt „Pandemic Emergency in Social Perspective. Evidence from a large Web-survey research”, którego wyniki będą opublikowane na łamach międzynarodowych czasopism (s. 26).

Habilitantka uczestniczyła w zespołowych projektach badawczych jako wykonawca, w tym 2 finansowanych ze środków Narodowego Centrum Nauki (Opus 6 oraz Opus 10) oraz 2 finansowanych ze środków macierzystej uczelni (Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach).

Dr Dagmara Głuszek-Szafraniec w ramach współpracy międzynarodowej w Autoreferacie (s. 24-26) wykazała także pracę w międzynarodowym zespole badawczym nad wnioskiem w konkursie Polsko-Niemieckiej Fundacji a także współpracę badawczą z Uniwersytetem Complutense i współpracę dydaktyczną w ramach programu Erasmus Plus na uczelniach hiszpańskich (Uniwersytet Complutense, Uniwersytet Valladolid). Jest autorką opinii (w procedurze nostryfikacji) pracy dyplomowej napisanej w Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie.

Habilitantka, po uzyskaniu stopnia doktora, aktywnie (z referatem) uczestniczyła w 23 konferencjach naukowych krajowych i międzynarodowych. Zauważyć należy jednak, że zdecydowana większość wskazanych w dokumentacji konferencji miała zasięg krajowy, jednak wygłoszone prelekcje w znakomitej większości były powiązane z zainteresowaniami naukowymi Habilitantki w ramach dyscypliny nauki o komunikacji społecznej i mediach.

Konkluzja

Dorobek i doświadczenia naukowe Habilitantki dowodzą konsekwencji przy realizacji obranej ścieżki naukowej, wiodącego kierunku badań i zainteresowań naukowych. Problematyka wskazanej jako osiągnięcie naukowe monografii jest koherentna z większością dorobku publikacyjnego. Dr Dagmara Głuszek-Szafraniec wykazała się aktywnością w zakresie współpracy międzynarodowej, w tym aplikowania o granty i pracy w zespołach badawczych.

4. Ocena osiągnięć dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę

Dr Dagmara Głuszek-Szafraniec jest aktywna w środowisku naukowym. Jest członkinią (od 2013 roku) Polskiego Towarzystwa Komunikacji Społecznej (sekcja Komunikacja Międzykulturowa i Komunikowanie Międzynarodowe) oraz (od 2014 roku) Ośrodka Badań nad Mediami przy Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie. Wykazała także swoją aktywność jako członek komitetu organizacyjnego łącznie 4 konferencji i seminariów naukowych krajowych i międzynarodowych.

Habilitantka pełniła funkcję sekretarza redakcji czasopisma „Political Preferences”. Jest recenzentką w krajowych czasopismach naukowych („Prawo i Polityka”, „Poliarchia”,

„Pogranicze. Polish Borderlands Studies”, „Przegląd Sejmowy”, „Zeszyty Prasoznawcze” oraz po odejściu z redakcji „Political Preferences”).

Dr Dagmara Głuszek-Szafraniec posiada wieloletnie doświadczenie wykładowcy akademickiego. Od 2007 roku prowadzi zajęcia dydaktyczne dla studentów szkół wyższych. Wśród prowadzonych zajęć uwagę zwracają te ściśle powiązane z realizowaną problematyką badawczą Habilitantki, np. Komunikacja międzynarodowa i polityczna, Współczesne systemy medialne na świecie, Rola mediów w konfliktach międzynarodowych, Relacje mediów i polityki w Hiszpanii, Pluralizm mediów w Hiszpanii czy Regionalizm Hiszpanii.

Podkreślić należy, że dr Dagmara Głuszek-Szafraniec jest obecnie promotorem pomocniczym pracy doktorskiej („Internetowa komunikacja polityczna w Polsce w kontekście agendy tematów i jej twórców”). W toku pracy dydaktycznej Habilitantka była promotorem i recenzentem kilkudziesięciu prac licencjackich i magisterskich (s. 28). Pełniła także funkcję tutora dla studentki studiów międzywydziałowych (s. 28).

W ocenianym obszarze należy także uwypuklić dotychczasowe doświadczenia i pełnione przez dr Dagę Głuszek-Szafraniec funkcje związane z organizacją dydaktyki i zarządzaniem na uczelniach, w tym m. in.:

- Zastępcy (od 2019-) Dyrektora Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Medialnej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach
- Członka (od 2019-) Rady Naukowej Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Medialnej Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach
- Zastępcy Pełnomocnika ds. Organizacji Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Medialnej Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach
- Członka Uczelnianej Komisji ds. Jakości
- Członka Rady Wydziału Studiów Międzynarodowych
- Członka Rady Bibliotecznej
- Członka Zespołu ds. Programowych kierunku Stosunki międzynarodowe
- Członka Wydziałowej Komisji Rekrutacyjnej

W zakresie popularyzacji nauki z pewnością warto odnotować aktywności w ramach ogólnopolskiego konkursu „Olimpiada wiedzy o mediach” czy wakacyjnych obozów naukowych Międzywydziałowego Stowarzyszenia Dziennikarzy „Mosty”.

Ponadto Habilitantka wykazała się także pracą w redakcjach medialnych, w tym współpracą z mediami niemieckojęzycznymi (s. 30).

Konkluzja

Odnosząc się do przedstawionych osiągnięć dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę również w tym obszarze wysoko oceniam kompetencje i aktywność dr Dagmary Głuszek-Szafraniec.

5. Wniosek końcowy

Przedstawione w niniejszej recenzji opinie służące ocenie dorobku naukowego i innych osiągnięć i aktywności Habilitantki pozwalają na sformułowanie jednoznacznie pozytywnego wniosku.

Aktywność dr Dagmary Głuszek-Szafraniec na płaszczyźnie naukowo-badawczej, dydaktycznej i organizacyjnej oceniam bardzo wysoko, co znajduje odzwierciedlenie zarówno w przedłożonym do oceny osiągnięciu naukowym, jak i w pozostałej działalności omówionej wyżej. Przedstawione do oceny osiągnięcie naukowe stanowi istotny wkład w rozwój dyscypliny nauki o komunikacji społecznej i mediach.

Stwierdzam, że Habilitantka spełnia kryteria ustawowe, tym samym wniosek o nadanie dr Dagmarze Głuszek-Szafraniec stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o komunikacji społecznej i mediach jest uzasadniony.

Wnioskuje zatem o dopuszczenie dr Dagmary Głuszek-Szafraniec do dalszych etapów procedury awansowej, związanej z ubieganiem się o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego.

Lublin, 20.04.2021

Małgorzata Adamec-Szymon